

Siirtolaisuusinstituutin toimintakertomus vuodelta 1980

Siirtolaisuusinstituutin tarkoituksena on edistää siirtolaisuuteen ja maan sisäiseen muuttoliikkeeseen liittyvää tutkimusaineiston keräystä, tallentamista ja dokumentointia; suorittaa ja edistää siirtolaistutkimusta, julkaista siirtolaisuutta koskevia tieteellisiä tutkimuksia ja esityksiä sekä kehittää yhteistoimintaa ja työnjakoa korkeakoulujen ja muiden tutkimuslaitosten ja alan yhteisöjen kanssa. Edelleen instituutin tehtäviin kuuluu informoida ja koordinoita siirtolaistutkimuksesta ja siihen liittyvistä kysymyksistä kiinnostuneita eri tahoja sekä kotimaassa että ulkomailla.

Siirtolaisuusinstituutin vuoden 1980 toiminnassa on ollut korostetusti esillä muuttoliikkeiden ja niiden tutkimuksen seuranta, koordinointi ja tiedottaminen. Kansainvälistä yhteistyötä tapahtui kaikilla toiminnan sektoreilla. Instituutin merkitys muuttoliikkeitä seuraavana ja tutkivana laitoksena on korostunut entisestään, ja odotukset sen valmiutta kohtaan ovat jatkuvasti kasvaneet.

Tutkimustoiminta

Siirtolaisuusinstituutissa on vuodesta 1978 alkaen tutkittu Suomen ja Ruotsin työvoimaviranomaisten rahoittamana työnvälityksen merkitystä Ruotsiin muutossa. Tutkimus valmistui vuoden 1979 marraskuussa, tällöin kuitenkin haluttiin vielä tehdä syventävää analyysii lähinnä maastamuuttaneiden olosuhteista Ruotsissa. Tähän syventävään ana-

lyysiin saatiin rahoitus Suomen työvoimaministeriöltä. Projektin tutkijana on toiminut VTM Arja Munter. Lopullinen raportti luovutettiin työvoimaministeriölle maaliskuussa 1980 ja se tulee ilmestymään työvoimaministeriön Siirtolaisuustutkimuksia-sarjassa. Ruotsin työmarkkinaministeriö on käännätänyt raportin lyhennettynä ruotsiksi omaa käyttöään varten.

Läntisen Uudenmaan muuttoliiketutkimus käynnistyi elokuussa 1980. Tutkimukseen osallistuivat Läntisen Uudenmaan Seutukavaliiton alueella olevista kunnista Hanko, Tammisaari, Karjaa, Pohja, Tenhola, Inkoo ja Siuntio, jotka myöskin rahoittivat tutkimuksen vuonna 1980. Kaikki tutkimuskunnat ovat kaksikielisiä, joita siirtolaisuus erityisesti on rasittanut viime vuosina. Tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä löytämään keinoja siirtolaisuuden ja epätarkoituksellisen maassamuuton ehkäisemiseksi. Projektin tutkijana toimii VTM Arja Munter.

Siirtolaisuusinstituutin johtaja Olavi Koivukangas on jatkanut Suomen Australian siirtolaisuuden tutkimusta. Kertomusvuonna valmistui kansalaistamisasiakirjojen pohjalta laaditusta tutkimusaineistosta ATK-tulostus, jonka analyysi käynnistyi syyspuolella.

Maassamuuttajan muotokuva ja sopeutuminen-tutkimusprojekti käynnistyi tammikuussa 1980 valtion yhteiskuntatieteellisen toimikunnan rahoittamana ja yhteistyössä tilasto-

keskuksen ja työvoimaministeriön kanssa. Siirtolaisuusinstituutin osuutena on selvittää muuton syitä ja seurauksia sekä itse muuttotapahtumaa. Projektin tutkijana toimii VTL Ismo Söderling. Tutkimusprojekti on kaksi-vuotinen. Kuluneena toimikautena tehtiin varsinainen pohjatyö; kirjallisuuteen tutustuminen, ATK-tulosten valmistelu ja tulostus sekä aloitettiin analyysien teko. Kertomusvuoden aikana käynnistyi tutkimusprojektin aineiston pohjalta kaksi osaprojektia, joista toisen "Keskuspakoinen maassamuutto" on rahoittanut Turun yliopistosäätiö. Marraskuussa käynnistyneessä työvoimaministeriön rahoittamassa osaprojektissa tutkitaan maassamuuttoa työvoimapolitiikan kannalta. Tutkimus valmistuu 1981. Tutkijana toimii VTM Jouni Korkiasaari.

Lausunnot

Siirtolaisasiain neuvottelukunta pyysi 17.3. päivättyssä kirjeessään lausuntoa Siirtolaisuusinstituutilta tämänhetkisestä siirtolaisuustutkimustilanteesta ja tutkimustarpeesta sekä siirtolaisuuteen liittyvän maassamuuttotutkimuksen nykytilasta ja tutkimustilanteesta. Laajassa lausunnossaan Siirtolaisuusinstituutti kartoitti suomalaisen siirtolaisuuden tutkimustilanteen kohdemaittain ja lisäksi myös maassamuuton osalta. Siirtolaisuustutkimuksessa todettiin runsaasti aukkoja. Tutkimustarpeen ja tutkimustilanteen kartoittamisen vaikeutena on se, ettei ole käytettävissä tietorekisteriä, jossa ilmenisi tutkimuksen aihe, käsittelytapa, tutkimusajankohta, aineisto ja tärkeimmät tulokset. Lausunnossa korostuu myös siirtolaiskysymysten monitahoisuus, sekä mm. se, että kytkennät siirtolaisuuden ja maassamuuton välillä ovat usein jääneet liian vähäiselle huomiolle.

Seminaari- ja kongressitoiminta

Siirtolaisuusinstituutti järjesti kuluneen toimikauden aikana kaksi seminaaria:

– Kveeniseminaari pidettiin 9.-10.6.1980 Rovaniemellä. Seminaariin osallistui yhteensä n. 110 henkilöä Suomesta, Norjasta ja Ruotsista. Seminaari järjestettiin yhteistyössä Lapin kesäyliopiston kanssa. Alustajiksi oli kutsuttu asiantuntijoita kaikista kolmesta maasta. Seminaari päättyi loppuistunnonaan esittämään työryhmän perustamista, johon tulisi edustajia kaikista kolmesta pohjoismaasta. Työryhmän tehtävänä olisi jatkosuunnitelmien tekeminen kveeneihin kohdistuvan tutkimuksen edistämiseksi. Seminaarissa todettiin, että kveenejä on erilliskysymyksissä jonkin verran tutkittu, mutta yhtenäisesitys puuttuu. Siirtolaisuusinstituutin ensisijaisena tavoitteena on julkaisun toimitaminen kertyneen aineiston pohjalta.

– Muuttoliikesymposium 1980 pidettiin Turussa 19.-21.11.1980. Tarkastelun kohteena olivat maassamuutossa vuoden 1975 jälkeen tapahtuneet muutokset ja niihin liittyvät seurausilmiöt. Teemoina olivat muuttoliikkeen uudet suunnat, aluerakenne ja yksilö, ympäristön laatu, maassamuutto ja yksilö sekä maassamuuton ohjaus ja yksilö. Lisäksi pyrittiin tarkastelemaan missä määrin vuoden 1975 symposiumin esille tuomat asiat ovat toteutuneet sekä kartoittaman tämänhetkistä tutkimustilannetta. Symposium oli tarkoitettu puheenvuoroksi muuttoliiketutkimukselle, suunnittelijoille ja päätöksentekijöille. Se rakentui yleisluostuksille, joita kuultiin 20 ja ryhmätyöskentelyyn, joka tapahtui 11 ryhmässä. Osanottajia symposiumissa oli n. 180. Symposiumin alustukset ja keskustelut julkaistaan Siirtolaisuusinstituutin suomenkielisessä sarjassa.

Osallistuminen muualla järjestettyihin konferensseihin

The Multicultural History Society of Ontario järjesti Torontossa Kanadassa 28.-31.5.1980 kansainvälisen ja monitieteisen siirtolaisuus-tutkimusseminaarin, jonne oli kutsuttu instituutin edustajana johtaja Olavi Koivukangas. Kokouksessa selvitettiin ajankohtaisia tutkimusongelmia, korostettiin yhteistyön merki-

tystä tulevaisuudessa sekä neuvoteltiin Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen suomalaisen siirtolaisuuden alkuperäislähteiden julkaisu-
luettelon laatimisesta USA:n, Kanadan ja Suomen yhteistyönä.

Näyttelytoiminta

Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin kautta aikojen - Utvandringen från Finland till Sverige genom tiderna - näyttely avattiin Göteborgissa 17.5.1980 ja oli siellä esillä 2.11.1980 saakka. Näyttely on herättänyt Ruotsissa suurta mielenkiintoa, jota osoittaa Göteborgin katsojamääräkin, yhteensä n. 22 000 henkilöä. Göteborgista näyttely siirtyi Tukholmaan, jossa se avattiin Nordiska Museetissa 6.12.1980. Näyttely kuvaa valokuvien, tekstipaneelien ja erilaisin museoesinein suomalaista siirtolaisuutta Ruotsiin kivikaudelta nykypäiviin asti. Näyttely laadittiin asian-
tuntijoitten laatimien käsikirjoitusten pohjalta. Nämä käsikirjoitukset on julkaistu näyttelyjulkaisuna (ks. Julkaisutoiminta), joka antaa kokonaiskuvan Suomen Ruotsin siirtolaisuudesta.

Kveeniseminaarin yhteydessä oli Lappia-talolla Rovaniemellä esillä valokuvaaja Matti Saanion ja norjalaisen tukijan Einar Niemen valokuvanäyttely kveeneistä.

Dokumentointi, arkistointi ja kirjasto

Siirtolaisuusinstituutin arkistoon saatiin kertomusvuonna 23 lahjoitusta. Instituutin arkistossa on tällä hetkellä yhteensä 226 järjestettyä lahjoitusta. Näistä huomattava osa, pääasiassa kirjeenvaihtoa ja valokuvia, on saatu Floridansuomalaisten haastattelujen yhteydessä. Toimikauden aikana litteroitiin 35 haastattelua, purkamatta on vielä 74. Kaikkiaan järjestetty aineisto käsittää 70 kansiota, 5 taulua ja 176 kirjastoon siirrettyä julkaisua. Tämän lisäksi lehtileikekokoelmassa on 36 kansiota siirtolaisuutta ja muuttoliikkeitä käsitteviä lehtikeikkeitä.

Kirjasto

Siirtolaisuusinstituutin kirjastossa on pääasiassa siirtolaisuuteen ja muuttoliikkeisiin liittyvää aineistoa julkaisuina, painotuotteina, monisteina ym. yhteensä 1 611 nidettä, joista 552 on vuoden 1980 lisäystä. Osa näistä julkaisuista oli Turun yliopiston instituutin kirjastolle lahjoittamia kaksoiskappalaisia prof. John Kolehmainen lahjoituksesta Yhdysvalloista. Kirjastoon saapui toimikauden aikana 39 eri puolilla maailmaa ilmestyvää suomalaista siirtolaislehteä sekä koti- ja ulkomaisia aikakauslehtiä yhteensä 54. Toimikauden aikana on kirjastossa työskennellyt opiskelijoita ja tutkijoita päivittäin. Lainauskertoja oli 53 ja lainattu nidosmäärä 240 kpl.

Julkaisutoiminta

Kuluneen toimikauden aikana Siirtolaisuusinstituutin toiminta keskittyi tutkimustoiminnan aktivoimiseen, seminaari- ja kongressitoimintaan sekä Ruotsin siirtolaisuuden näyttelyn valmistamiseen. Kertomusvuonna ilmestyi kaksikielinen näyttelyjulkaisu:

Utvandringen från Finland till Sverige genom tiderna - Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin kautta aikojen, toim. Olavi Koivukangas. Turku 1980, 100 s.

Instituutissa suoritettujen tutkimusten pohjalta ilmestyi artikkeli:

Söderling, Ismo: Muuttoliiketutkimuksen teoreettisista lähtökohdista. Siirtolaisuus-Migration 1/1980, s. 24-32.

Aikakauslehti Siirtolaisuus-Migration ilmestyi kertomusvuoden aikana neljä kertaa. Lehteen sisältyi yhteensä 144 sivua, 12 siirtolaisuutta ja muuttoliikkeitä käsittelevää artikkelia sekä runsaasti erilaista tiedotusta.

Toimitilakysymys

Siirtolaisuusinstituutti pääsi vuoden 1980 lopulla muuttamaan uusiin väliaikaisiin Turun kaupungilta vuokrattuihin toimitiloihin, os. Piispank. 3. Vasta nämä toimitilat antavat Siirtolaisuusinstituutille perusedellytyk-

set toimia sääntöjensä edellyttämällä tavalla sekä antaa henkilökunnalle kunnolliset työskentelymahdollisuudet. Samalla on vasta nyt luotu puitteet kirjasto- ja arkistopalveluille sekä saatu mahdollisuus asettaa esille v. 1976 rakennettu valokuvanäyttely "Suomalainen

siirtolaisuus Yhdysvaltoihin".

Siirtolaisuusinstituutti korostaa kuitenkin, että myös Piispank. 3:n tilat ovat edelleen väliaikaiset, nykyinen vuokrasopimus kestää vuoden 1985 loppuun.

Activities of the Institute of Migration 1980

Prominently in the forefront of the program of activities of the Institute of Migration in 1980 have been the observation of migratory movements, the coordination of studies of them and the communication of relevant information. This has been partly the result of the Institute's continuously expanding research activity. In 1980 a study was completed on the significance of employment services in emigration to Sweden, the project having been financed by the labor force authorities of Finland and Sweden.

The studies undertaken during the past year included a study on migratory movements in western Uusimaa province and an extensive research project known as "Portrait and Accommodation of the Internal Migrant", which has been carried out in collaboration with the Central Office of Statistics and the Ministry of Labor. On the basis of the material collected for this project, two subsidiary projects were started during the year of the report: one deals with the migrants moving out of the biggest Finnish cities in 1977-78 and the other with Internal Migration considered from the standpoint of labor policy.

In addition to the studies mentioned, research has been continued at the Institute on emigration to Australia.

The Institute of Migration organized two seminars during the year:

— The Kvaen Seminar, held June 9-10, 1980, at Rovaniemi, dealt with Finnish emigration directed to northern Norway and the intensification of research into this matter. Some 110 participants from Finland, Sweden and Norway attended the seminar. During the seminar, a photographic exhibition was held featuring the Kvaens — or Finnish settlers in the arctic coastal region of Norway — and their history; the pictures had been collected by the photographer Matti Saanio and the research scholar Einar Niemi. The papers read at the seminar and the discussions following will be published in the Institute's series.

— A symposium on migratory movements was held in Turku Nov. 19-21, 1980. Attention was concentrated on the changes that had taken place in migratory movements since 1975 and consequent

phenomena. The symposium drew 180 participants, and the papers read will be published in the Institute's together with the accompanying discussions.

In addition, the Institute participated during the year of this report in, for example, the international multiscientific seminar on migration studies arranged in Toronto, Canada, by the Multicultural History Society. At this seminar, topical research problems were considered, the importance of collaboration was emphasized and discussions were held on the joint compilation of a catalogue of primary source material on Finnish emigration to North America.

The task of the Institute of Migration is to make Finnish migratory movements known in different ways. The Institute has long felt to be deficient the history of Finnish emigration to Sweden, which needs to be mapped out along total lines. To help fill this gap, the Institute put together an exhibit, "Emigration from Finland to Sweden through the Ages." The exhibit traces Finnish migrations to Sweden from the Stone Age to the present day by means of photographs, explanatory panels and various museum pieces. On the basis of the material assembled, a publication was prepared: "Utvandringen från Finland till Sverige genom tiderna — Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin kautta aikojen" (Emigration from Finland to Sweden throughout the Ages), edited by Olavi Koivukangas. Turku 1980, 100 pp.

The Institute of Migration received 23 donations of material to add to its archives during the year of the report, in addition to which its library received 552 publications dealing with emigration and other migratory movements. At the end of the year 1980, the library housed a total of 1611 volumes.

The Institute of Migration publishes a periodical, "Siirtolaisuus-Migration," which appeared four times during the year. The total of 144 pages included a dozen articles examining emigration and migratory movements from various sides as well as an abundance of other information.

At the end of 1980, the Institute of Migration was able to move to new premises. Address: Piispankatu 3, 20500 Turku 50. At its new location, the Institute finally acquired the space to work in the way called for by its bylaws and to provide its staff with proper working facilities.